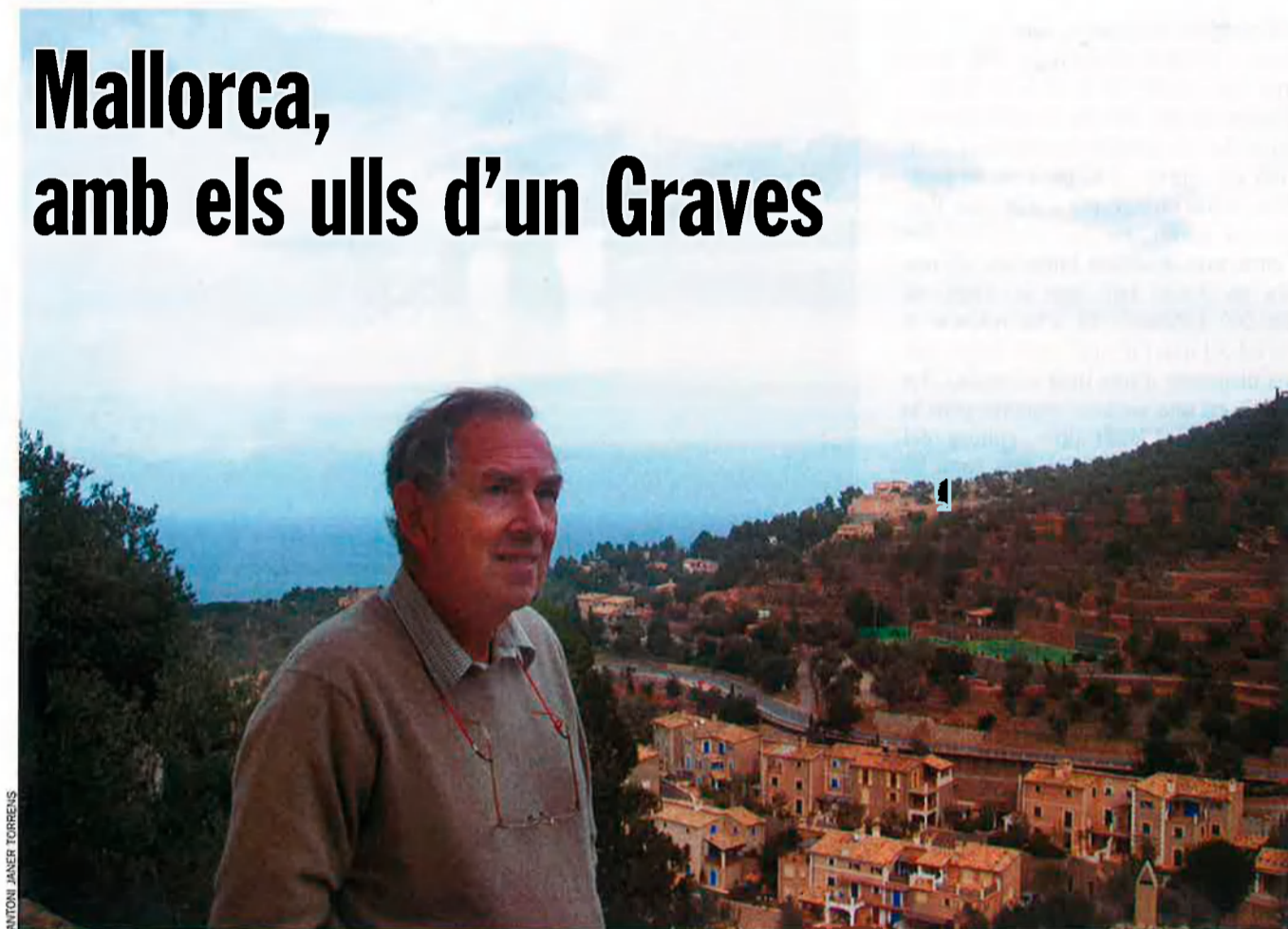

Mallorca, amb els ulls d'un Graves

ANTONI JANEER TORRENS

Mallorca ja no és el que era. Qui millor ho sap és en Guillem Graves, fill del conegut escriptor anglès Robert Graves. La Mallorca massificada i cosida per enormes carreteres on ara viu no té res a veure amb la Mallorca rural i paradisiàca que el 1929 va captivar el seu pare. En Guillem Graves explica per a EL TEMPS els canvis que ha patit els últims anys la que Santiago Rossinyol batejà com "l'illa de la calma".

Amb seixanta-sis anys, en Guillem Graves és la viva imatge d'en Robert Graves. Té el seu mateix posat de *gentleman* britànic. Podria passar per un turista més. Però basta que obri la boca per saber que estem equivocats. El seu mallorquí és impecable. Està carregat de paraules que ja no se senten a dir entre la gent jove. El va aprendre als carrers de Deià. Hi arribà el 1946, quan només tenia cinc anys, amb el seu pare. Aquest cop no hi hauria més trasbalsos. Amb anterioritat, la Guerra Civil espanyola i la Segona

Guerra Mundial havien obligat Robert Graves a fer les maletes d'una illa on recalà per primera vegada el 1929 per recomanació de la poetessa nord-americana Gertrude Stein. Cansat de la rígida societat britànica d'aleshores i turmentat per problemes personals, l'autor de *Jo, Claudi* no s'ho pensà ni un minut en sentir: "Si pots suportar-ho, Mallorca és el paradís."

I què ha quedat d'aquest paradís? Sens dubte, Deià, on des del 1985 descansen les restes del cèlebre escriptor anglès, continua sent un petit paradís

perdut enmig de la serra de Tramuntana. Penjat d'un pujol, besa la mar i respira l'aire pur del puig Teix. Les seves cases de pedra seca, escortades per oliveres centenàries, encara conserven el gust per l'antigor. No és estrany que en Guillem Graves hagi fixat aquí també la seva residència. Ell sap, però, que és un privilegiat. Basta que vagi a qualsevol punt elevat de l'illa i estengui la mirada. Se sent horroritzat de veure com ha crescut urbanísticament, sobretot Palma, situada a uns 30 quilòmetres de Deià.

Paisatges canviats. Són moltes les cases i urbanitzacions que s'han construït més enllà de la Via de Cintura, l'autopista que envolta la capital balear i que des de sempre ha marcat el límit amb els afores. Ara, però, ja es parla d'un segon cinturó per donar més fluïdesa al trànsit. És una necessitat rere l'altra, una dinàmica imparabile en una illa de 3.640 km² que ja frega els 800.000 habitants. Sí, s'ha reforçat el servei del tren i d'aquí a poc temps Palma disposarà d'una línia de metro. Tot i així, en una societat còmoda com la mallorquina i amb poca cultura del transport públic, l'aposta més forta ha estat la de descongestionar amb noves carreteres un dels parcs automobilístics més elevats d'Europa, amb una mitjana d'un cotxe per habitant. "Les carreteres estan saturades de cotxes. La gent condueix alterada. A Madrid toquen el clàxon mig segon després que el semàfor es posi verd; ara els mallorquins són pitjors", diu en Guillem Graves.

Amb raó creu aquest deianenc d'adopció que la Mallorca d'ara i la del seu pare "no tenen res a veure". Les carreteres han canviat la fisonomia de l'illa. Evidentment s'han fet necessàries i algunes fins i tot s'han construït d'una manera més sostenible que d'altres. Les repercussions, però, són evidents. Havent-hi una millor xarxa de comunicacions, molta gent de Palma s'ha traslladat a viure a la part forana, on han trobat pisos a més bon preu i, de retruc, més qualitat de vida. D'aquesta manera els pobles també s'han eixamplat amb noves urbanitzacions, supermercats, centres de salut i, en alguns casos, com Inca o Manacor, amb vies de circumval·lació. Ara corren el risc de perdre la seva identitat.

Un peix que es mossega la cua.

Però si Mallorca ha crescut tant és perquè hi ha feina. Amb la globalització, les Balears no s'han escapat dels moviments migratoris que ha registrat Europa aquests darrers anys. La gent té dret a cercar-se una vida millor i aquí molts han sabut guanyar-se les sopes en el sector de la construcció i de l'hoteleria, els veritables motors de l'economia illenca. Als anys seixanta, en el moment del *boom* turístic, foren els andalusos. Ara ha estat el torn dels marroquins, senegalesos, equatorians i argentins, entre d'altres. El 16% de la població balear ja

és d'origen immigrant. Lluny queden els temps en què, com recorda en Guillem Graves, Mallorca era la destinació preferida on anaven a parar els individus —militars, guàrdies civils— que es portaven malament. El seu aïllament, a pesar de ser una zona paradisiàca, era considerat com un càstig.

Ara l'illa és una de les regions més ben comunicades d'Europa. Les línies aèries de baix cost afavoreixen l'arribada massiva de gent. L'any passat va ser històric: passaren per les Balears 12 milions i mig de turistes. És una xifra important que, si la sumam a la població que ja de per si té Mallorca, requereix almanco d'una bona gestió. Però "ja és massa tard", assegura en Guillem Graves. Com a geòleg, ha vist molt de món treballant en prospeccions petrolíferes. Els seus viatges li permeten comparar: "S'hauria d'haver fet com a les illes Bahames. Allà has d'eliminar un cotxe per portar-ne un altre. Les cases no poden sobrepassar les palmeres de la costa. És una política molt restrictiva que fa venir poca gent però amb doblers."

La corrupció urbanística. Però a Mallorca mai no s'ha aplicat cap política. Simplement s'ha explotat al màxim i de qualsevol manera la gallina dels ous d'or. "L'illa s'enfonsarà de tant de ciment." Ho diu amb ironia, però conscient de quina és la realitat. I és que a en Guillem Graves no li sorprèn el que ha passat a Andratx, que aquests dies està en el centre de l'actualitat informativa per temes de corrupció urbanística. "Amb la reforma de Ca N'Alluny he vist unes coses que espanten." Es refereix a la casa museu del seu pare que ha arreglat a Deià i que roman oberta al públic des del passat mes de juliol.

És un secret a veus que Mallorca és una petita Sicília on qui més qui manco fa i desfà el que vol assegurant-se uns bons contactes. Amb tot, en Guillem Graves, amb mitja cama britànica, creu que la corrupció urbanística no és exclusiva de l'illa: "És una qüestió intrínseca a la societat espanyola." Sigui com sigui, i a pesar que ara la justícia s'ha posat a perseguir-la, el mal ja està fet. Les costes esquitxades de xalets di-

fícilment recuperaran la virginitat. Algunes platges, a causa de la massificació, tampoc. "Fa tres anys que no davall a nedar a cala Deià. L'aigua ja no és cristal·lina com abans. Fa pudor. Si he de nedar, vaig per Alcúdia, on la badia és més oberta." Al seu pare, que era un enamorat de cala Deià, li costaria donar crèdit a aquestes paraules.

El futur. En Guillem Graves reconeix que se sent aclaparat quan a l'estiu surt al carrer del seu Deià. Hi ha turistes pertot, amb cotxes amunt i avall. Té una explicació, però, del fet que Mallorca continuï rebent tanta de gent, a pesar de les destrosses dels últims anys: "Ve un estranger o una persona que no coneix l'altra Mallorca, i és clar, malgrat tot, la troba collonuda, fantàstica." Certament l'illa encara conserva paratges idíl·lics. Està per veure, però, fins quan sabrà mantenir el lideratge com a destinació turística. La competència d'altres mercats emergents comença a ser molt forta. També falta veure com s'afrontarà la integració dels nous i de les seves generacions –un de cada quatre parts ja és de mare estrangera–. En Guillem Graves dóna per fet que els costums de la Mallorca rural de la seva infantesa difícilment es mantendran. De fet, el gran acte familiar que eren abans –diu– les matances ja està desapareixent. És llei de vida, sobretot avui dia amb el fenomen de la globalització.

La cultura inevitablement és i serà una altra, però, i la llengua? En una comunitat turística i tancada com la mallorquina sempre ha primat més la submissió cap a la gent de fora. Amb aquesta dinàmica, cada vegada el castellà ha guanyat més terreny. Els més optimistes insisteixen a dir que no hi ha motiu de preocupació per al futur del català a l'illa. Moments pitjors –recorden– s'han viscut, com els 36 anys de repressió de dictadura franquista. Els més pessimistes, en canvi, assenyalen amb resignació que és una batalla perduda. Ho argumenten d'acord amb tres factors: l'actual procés de substitució demogràfica que pateix Mallorca, els guetos que es creen i la manca d'una política d'immersió lingüística de pes. El temps ho dirà.

Antoni Janer Torrens

A GANDIA,
un nou premi:
escoba de plata 2006,
per ser una ciutat ben neta.

L'Ajuntament, a través de l'Àrea de Medi Ambient i Serveis Urbans, realitza un gran esforç en la neteja de la ciutat. Fruit d'aquest treball, ha estat la concessió del premi estatal *Escoba de plata*, que es concedeix a les ciutats més netes. Aquest guardó ha estat lliurat per Ategrus, en el marc de la Setmana Internacional d'Urbanisme i Medi Ambient celebrada a Madrid, i que es concedeix, tant per la neteja com per la gestió íntegra del medi ambient.

Escoba de plata 1998

Escoba de plata 2006

A GANDIA, en 1998, vam ser guardonats amb l'*Escoba de plata*, per ser una ciutat pionera en la gestió mediambiental i de reciclatge. Ara, en 2006, tomem a ser guardonats amb l'*Escoba de plata*, seguim, a poc a poc, millorant en les polítiques ambientals. Apostant per idees innovadores: AIGUA POTABLE de qualitat, pla contra INUNDACIONS i RADAR METEOROLÒGIC, ENERGIA SOLAR tèrmica, en noves construccions, espais NATURALS protegits. Catàleg d'ARBRES i ARBREDES d'Interés local.

Fent-ne una ciutat avantguardista, mediambiental i plural. Gandia ben neta.

